QORTI TAL-MAGISTRATI (MALTA)
BHALA QORTI ISTRUTTORJA

MAGISTRAT DR. JOSEPH MIFSUD
B.A. (LEG. & INT. REL.), B.A. (HONS.), M.A. (EUROPEAN), LL.D.

Il-Pulizija
(Spettur Jonathan Ransley)
vs

John Critien
Nigel Dingli
Jurgen Bonaci

Illum 18 ta' Ottubru, 2023

Il-Qorti,

Rat l-imputazzjonijiet migjuba kontra l-imputati John Critien ta 20 sena, mwieled Pieta, nhar it-03 ta Lulju 2002, iben: Robert u Andrea xebha Licari, residenti: 2, Sqaq Anna, Qrendi u detentur tal-karta tal-identita 234502L,

Jurgen Bonaci ta 29 sena, mwieled Zabbar, nhar l-01 ta Frar 1994, iben: Karl u Romina xebha Borg, residenti: 17, Triq Ganni Vella, B'kara u detentur tal-karta tal-identita 77594M

u

Nigel Dingli ta 28 sena, mwieled Pieta, nhar it-22 ta Frar 1994, iben: Innocent u Natalina xebha Psaila, residenti: 1, Arzadia, Triq Gorg Mangion, Mqabba u detentur tal-karta tal-identita 151394M.

Gew akkuzati talli nhar l-14 ta Dicembru 2020 ghal-habta ta l-10:00 ta bil-lejl gewwa komun ta garaxxijiet fi triq l-Ghabex, Birkirkara:

1. Minghajr il-hsieb li joqtlu jew li jqieghdu il-hajja ta' Thomas Jackson f'periklu car, ikkagunaw feriti ta' natura gravi fuq il-persuna tieghu u dan ai termini ta l-artikoli 216 tal-kap 9 tal-ligijiet ta Malta.

Il-Qorti giet mitluba sabiex tipprovdi ghas-sigurta ta Thomas Jackson billi jigu applikati l-provedimenti ta l-artikolu 412C tal-kap 9 tal-ligijiet ta Malta;

Il-Qorti giet ukoll mitluba li f'kas ta htija jigu applikati l-provedimenti ta l-artikoli 382A u 383 tal-kap 9 tal-ligijiet ta Malta.

XHIEDA

F'dan il-process xehdu tlett xhieda (3) kif gej:

Probation Officer Maria Mifsud (*a fol* 47 et. seq.), Probation Officer Odelsie Vella Bayliss (*a fol* 47 et. seq.) u Probation officer Glen Grixti (*a fol* 47 et. seq.)

Ikkunsidrat:

Semghet l-ammissjoni ta' l-imputati kif registrat fl-atti fis-seduta ta' l-1 ta' Awwissu 2023 ghall-imputazzjonijiet migjuba fil-konfront taghhom.

Illi din il-Qorti osservat dak li jiddisponi l-Artikolu 392A(1) tal-Kap. 9 tal-Ligijiet ta' Malta, u cioe' wara li l-imputati wigbu li huwa hatja, din il-Qorti wissietom b'mod l-aktar solenni fuq il-konsegwenzi legali ta' dik it-twegiba taghhom u tatom zmien xieraq sabiex jekk iridu jergghu lura minnha u kien biss wara li staqsitom t-tieni darba wara li kkonsultaw mal-avukati Dr. Joe Giglio u Dr. Francesca Zarb Dustin Camilleri li l-Qorti ghaddiet sabiex taghti kaz din l-ammissjoni tagghom.

Illi ghalhekk fuq l-ammissjoni volontarja u inkondizzjonata tal-istess imputati, il-Qorti tiddikjara li m'ghandiex triq ohra salv li ssib lill-imputati hatja ta' l-imputazzjonijiet migjuba kontra taghhom.

Semghet lill-Prosekuzzjoni u d-Difiza jitrattaw fuq il-piena fejn kien hemm qbil mal-parametri li kellha timxi maghhom il-Qorti.

Rat l-atti kollha ta' dan il-procediment u d-dokumenti esebiti.

KONSIDERAZZJONIJIET OHRA DWAR IL-PIENA

Illi in linea generali jibda biex jinghad li:

> *l-piena m'ghandiex isservi bhala xi forma ta' vendikazzjoni tas-socjeta` fil-konfront tal-hati. Il-piena ghandha diversi skopijiet. Wiehed minnhom huwa sabiex jigi ripristinat it-tessut socjali li jkun gie mcarrat*

bil-ghemil kriminali ta' dak li jkun. Taht dan l-aspett jassumu importanza, fost affarijiet ohra, kemm ir-rizarciment tad-dannu da parti tal-hati kif ukoll ir-riforma tal-istess hati. Skop iehor tal-piena huwa dak li tigi protetta s-socjeta`. Dan l-iskop jitwettaq kemm billi fil-kaz ta' persuni li b'ghemilhom juru li huma ta' minaccja ghas-socjeta` dawn jinzammu inkarcerati u ghalhekk barra mic-cirkolazzjoni, kif ukoll billi, fil-kaz ta' reati gravi, is-sentenza tibghat messagg car li jservi ta' deterrent generali. Il-Qrati ta' gustizzja kriminali dejjem iridu jippruvaw isibu l-bilanc gust bejn dawn u diversi skopijiet ohra tal-piena.[1]

Illi c-cirkostanzi ta' kull kaz huma partikolari ghal dak il-kaz u normalment ivarjaw radikalment mic-cirkostanzi ta' kull kaz iehor. Huwa impossibbli ghal-legislatur li jipprevedi dawn ic-cirkostanzi kollha u, a priori, jistabilixxi (ghal kull reat) piena specifika ghal kull sensiela ta' cirkostanzi differenti li fihom jista' jitwettaq dak l-istess reat.

Illi huwa propju ghalhekk illi ghal kull reat il-Ligi ma tistipulax piena fissa imma tistipula minimu u massimu; jispetta lill-Qorti biex fid-diskrezzjoni taghha, u entro dawk il-parametri, teroga dik il-piena permezz ta' liema, skont ic-cirkostanzi ta' kull kaz, tipprova ssib dak il-bilanc gust bejn d-diversi skopijiet li ghandhom jintlahqu.

Illi dwar il-varji modi kif il-Qorti tista' titratta ma' persuna misjuba hatja ta' xi reat u x'evalwazzjoni ghandha ssir biex jigi stabbilit liema minn

[1] Ref Ir-**Republika ta' Malta vs Rene sive Nazzareno Micallef**: Appell Kriminali deciz 28.11.2006.

dawn il-modi jservi l-aktar lill-gustizzja, kellha l-opportunita tippronunzja ruhha l-Qorti ta' l-Appell Kriminali.

Ricentement il-Qorti tal-Appell Kriminali fil-kawza fl-ismijiet **Il-Pulizija vs Simon Borg**[2] dahlet fil-fond dwar l-iskop ta' piena:

> Dil-Qorti tagħmel ir-riflessjonijiet segwenti dwar l-istess piena. Il-ġustifikazzjoni tal-piena fl-eżerċizzju tad-Dritt Penali modern hija pernjata fuq tliet prinċipji kardinali u tiffoka fuq tliet effetti prinċipali, jiġifieri l-effett :
> (a) Retributtiv;
> (b)Preventiv; u
> (c) Riedukattiv jew rijabilitattiv tal-piena
>
> L-**<u>aspett retributtiv</u>** tal-piena huwa, skont il-ġurista Francesco Carnelutti, dak li jservi biex jirristabbilixxi is-sitwazzjoni morali soċjali għal kif kienet qabel ma seħħet il-ħsara lis-soċjeta bil-kommissjoni tar-reat. U s-soċjeta teżiġi li l-ħati jagħmel tajjeb għall-azzjoni vjolattiva tad-dritt penali kommessa minnu u li tkun kisret il-paċi u trankwillita' tagħha.
>
> L-**<u>aspett preventiv</u>** tal-piena huwa dak li jrid jassigura li l-piena tkun strument li bih, grazzi għal biża li s-sanzjoni li tkun tista' tingħata toħloq f'moħħ is-soċjeta, b'mod li dak li jkun jerġa jaħsibha darbtejn qabel ma jikkommetti reat. Fi kliem ieħor,

[2]Appell numru 96/2019deciz Imħallef Dr. Aaron M. Bugeja fl-10 t'Ottubru 2019

minħabba l-biża li teħel il-piena, persuna tiġi mġegħela tixtarr sew il-konsegwenzi t'egħmilha qabel ma twettaq l-att kriminuż.

L-**aspett preventiv** għalhekk huwa dupliċi : wieħed ta' natura ġenerali u l-ieħor ta' natura speċjali. L-**effett preventiv ġenerali** huwa dak li bis-saħħa tal-liġi penali li tistabbilixxi l-piena, is-soċjeta tiġi kemm jista' jkun imrażna milli tikkommetti reati minħabba l- biża li tinkorri fil-piena jekk tinstab ħatja. Aktar ma dik il-piena tiġi applikata fil-prattika, aktar dak l-effett preventiv ġenerali jkun laħaq il-mira tiegħu. L-**aspett preventiv speċjali** huwa dak li japplika għall-ħati innifsu, li jkun esperjenza fuqu personali l-effetti tal-piena, b'mod li darb'oħra jerġa jaħsibha sew qabel ma jagħżel li jikser il-Liġi. Jekk is-soċjeta titlef din il-biża mill-piena minħabba li l-Liġi penali tibda' titnaqqar fil-kwalita jew kwantita tal-piena jew inkella minħabba li l-pieni ma jiġux applikati bir-rigorosita dovuta għall-fattispecie tal-każ, allura ma jkun hemm xejn li jġiegħel lill- membri tas-soċjeta milli jiddeżistu għax jekk jiddelinkwu mingħajr konsegwenza jew b'konsegwenza żgħira, isir konvenjenti għall- membri fi ħdan soċjeta li jiddelinkwu. Dan iwassal għal proliferazzjoni ta' delinkwenza b'konsegwenzi nefasti għall-interessi tal-kollettivita'. Is-soċjeta allura teħtieġ li l-piena jkollha aspett preventiv li jkun effettiv u effikaċi meħtieġ għall-eżistenza paċifika tagħha stess. Altrimenti, il-kollass.

Finalment hemm l-**aspett riedukattiv u rijabilitattiv** tal-piena, li tikkonċentra mhux daqstant fuq l-aspett tal-ħtija speċifika tal-ħati

u li għaliha tkun immirata l-azzjoni repressiva tal-piena, daqskemm fuq l-aspett ta' trattament terapewtiku individwali, immirat lejn ir- rijabilitazzjoni tal-ħati. Dan l-aspett rijabilitattiv huwa kruċjali għas-soċjeta in kwantu jgħin lill-ħati jgħaddi minn proċess ta' riforma tiegħu innifsu biex jgħinu jinqata' mir-raġunijiet u l- kundizzjonijiet li jkunu wasluh biex jiddelinkwi, billi jagħraf iqum fuq saqajh, jibni ħajtu mill-ġdid u ma jibqax aktar ta' theddida għas-soċjeta bħal meta kien fil-mument meta jkun iddelinkwa.

F'dan il-kuntest il-piena għandu jkollha **<u>effetti riedukattivi u korrezzjonali</u>** fuq il-ħati. Biex dan l-għan jintlaħaq, il-ħati għandu jsib dawk l-istrutturi maħsuba mill-Istat biex ikun jista' jwettaq dan il-perkors rijabilittativ u jiġi mgħejjun itejjeb l-imġieba tiegħu b'mod li għalhekk ikun jista' jerġa jiġi reintegrat fis-soċjeta, billi jiġi riedukat, imħeġġeġ jiżviluppa t-talenti u l-abbiltajiet tiegħu, inkoraġġit jaħdem biex ikollu biex jerġa jibni ħajtu u jgħix diċenti, ma jkollux għalfejn jiddelinkwi u jkollu wkoll minn fejn jagħmel tajjeb għad-danni li jkun ikkawża b'egħmilu. F'dan is-sens allura l- Carnelutti jtenni li l-piena hija distinta mill-kastig, għalkemm għandha effikaċja repressiva.

Illi din il-Qorti hasbet fit-tul dwar il-piena idonea li ghandha tigi nflitta fic-cirkostanzi fil-konfront tal-imputati u dan anke wara li semghet lill-prosekuzzjoni u d-difiza jaqblu dwar parametri dwar il-piena, l-eta' li kellhom meta wettqu r-reat, l-ammissjoni fl-aktar stadju bikri u anke

hadet inkonsiderazzjoni tal-pre-sentencing report imhejji minn tliet probation officers u jidrilha li piena karcerarja effettiva ma tkunx idonea fic-cirkostanzi. Jkun aktar facli ghal din il-Qorti li b'daqqa ta' piena tigi taqa' u tqum mill-isforzi li ghamlu l-imputat biex jaqbdu it-triq it-tajba. Kieku l-Qorti taghmel dan barra li tkun qeghda tohloq ingustizzja flok gustizzja mal-imputati, tkun qeghda taghti daqqa ta' harta lis-socjeta' li ghandha interess li twizen cittadini li jaghzlu li jirritornaw lura fi hdanha u jkunu cittadini denji taghha. Anke jekk persuna tul it-triq li tkun qabdet issib xi skoll bhal fil-kaz tal-imputat Dingli, il-Qorti ghandha terga' ghal darb'ohra taghti l-id tal-ghajnuna u tara il dik il-persuna tasal biex tkun cittadin idoneju ta' dan il-pajjiz.

Il-Qorti qeghda ukoll tirrakkomanda li l-imputati ma jitilfux l-impjieg taghhom u dan anke haditu inkonsiderazzjoni fejn tidhol piena.

DECIDE:

<u>John Critien u Jurgen Bonaci</u>

Ghaldaqstant, il-Qorti, wara li rat Artikolu 216 tal-Kap 9 tal-Ligijiet ta' Malta issib lill-imputati John Critien u Jurgen Bonaci hatja tal-imputazzjonijiet migjuba fil-konfront taghhom, izda fid-dawl tal-kunsiderazzjonijiet hawn fuq maghmula u b'applikazzjoni tal-Artikolu 22 tal-Kapitolu 446 tal-Ligijiet ta' Malta, il-Qorti qed tillibera lill-imputati bil-kundizzjoni li ma jikkommettux reat iehor fi zmien sena mil-lum.

Il-Qorti twissi lill-hatja bil-konsegwenzi skont il-Ligi jekk huma jikkommettu reat iehor matul dan il-perijodu ta' liberta' kundizzjonata.

Nigel Dingli

Ghaldaqstant, il-Qorti, wara li rat Artikolu 216 tal-Kap 9 tal-Ligijiet ta' Malta issib lill-imputat hati tal-imputazzjoni addebitata fil-konfront tieghu u tordna li, ai termini ta' Artikolu 7 tal-Kapitolu 446 tal-Ligijiet ta' Malta, l-imputat jitqieghed taht Ordni ta' Probation ghal sentejn millum.

Ai termini ta' l-Artikolu 7(7) tal-Kapitolu 446 tal-Ligijiet ta' Malta l- Qorti fissret lill-imputat Nigel Dingli bi kliem car u li jinftiehem, l-effetti tal-ordni ta' probation u tal-kundizzjonijiet kollha elenkati fid-Digriet anness ma' din is-sentenza u li f'kaz li jonqos milli jikkonforma ruhu ma' dik l-ordni u dawk il-kondizzjonijiet u/jew f'kaz li jaghmel reat iehor tul it-terminu tal-ordni ta' probation, jista' jinghata sentenza ghar-reati li taghhom nstab hati b'din is- sentenza.

Ai termini ta' l-Artikolu 7(8) tal-Kapitolu 446 tal-Ligijiet ta' Malta, il-Qorti tordna li kopja ta' din is-sentenza u tal-ordni ta' probation moghtija b'Digriet ta' llum stess ghandhom jigu trasmessi minnufih lid-Direttur tas-Servizzi ta' Probation sabiex jassenja ufficjal tal-probation biex ikun responsabbli ghas-sorveljanza ta' l-imputat Nigel Dingli.

L-Uffiċjal Sorveljanti assenjat għandu jirrapporta bil-miktub lill-Qorti kompetenti bil-progress tal-ħatja kull sitt (6) xhur.

Il-Qorti tordna li stante li meta wettqu r-reat l-imputati kienu minorenni tordna divjet ta' pubblikazzjoni tal-ismijiet taghhom minn kuill mezz ta' xandir.

Finalment il-Qorti tordna li dawn l-atti jintbaghtu lill-Avukat Generali fil-perjodu moghti mil-Ligi.

Dr. Joseph Mifsud
Magistrat

Ylenia Spiteri
Deputat Registratur